

Inequality of Access to Quality Education : Decomposition of Inequality and Trend Analysis

Akarat Pimthai

ABSTRACT

The purpose of this research were to study and compare the inequality of access to quality education, including the trends of access to quality education of students with different parental education and occupation, and different school size and location. Research sample were 960 students selected from the 1999 - 2003, North - East compulsory school students using stratified random sampling. The research instrument was a data recording from concerning parental education and occupation and students' GPA. Shorrocks order 2 index was used as an inequality index in data analysis in order to analyze the decomposition of inequality and trend. Multiple regression analysis was used to study the trend of the inequality.

The research results were as follow:

1) The result of the inequality of access to quality education of the students revealed that the inequalities of access to quality education of the students were highest in 1999 and had been declining until 2003. Moreover, the result of the inequality of access to quality education of the students classified by the qualification of the population demonstrates that students whose parents were agriculturists had a primary education. The Students who study in the middle size school and students who study in the upcountry school had the highest inequality in the education among the group sampling. On the other hand, students whose parents were state enterprise officers, who had a diploma education and students who study in small schools and located in the city had the lowest inequality in the group sampling.

2) The result of the trend of inequality of access to quality education of students between 1999 - 2003 demonstrated that the inequality in achieving quality education of students was overall declining. As well as the result if inequality in achieving quality education of population reveals that the reducing trend of inequality in achieving quality education of students consists of students whose parents were agriculturists, employees and government workers or parents who studied the primary education and students who study in the city school.

ความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ : การวิเคราะห์แยกระดับความไม่เสมอภาคและแนวโน้ม

เอกรัฐ พิมไทย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ รวมทั้งเพื่อศึกษาแนวโน้มของความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนที่มีอาชีพและระดับการศึกษาของผู้ปกครองรวมถึงนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่มีขนาดและสถานที่ตั้งแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาภาคบังคับ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 จำนวน 960 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบบันทึกข้อมูลที่มีลักษณะของข้อคำถามเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนในส่วนของอาชีพและระดับการศึกษาของผู้ปกครอง รวมทั้งคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักเรียน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ดัชนีความไม่เสมอภาค ได้แก่ ดัชนี Shorrocks order 2 เพื่อเปรียบเทียบความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และใช้การวิเคราะห์การถดถอย (regression analysis) เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มของความไม่เสมอภาค ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) ผลการศึกษาความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียน พบว่า ในภาพรวมมีความไม่เสมอภาคเกิดขึ้นสูงที่สุดในปีการศึกษา 2542 และลดลงอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปีการศึกษา 2546 ซึ่งหมายความว่า มีความไม่เสมอภาคเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่ปี 2542 จนถึงปี 2546 รวมทั้งเมื่อจำแนกตามคุณสมบัติของประชากร พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร หรือมีการศึกษาระดับประถมศึกษา รวมไปถึงนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดกลางและศึกษาในโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งอยู่นอกเมือง จะมีความไม่เสมอภาคเกิดขึ้นสูงที่สุดในขณะเดียวกันนักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือมีการศึกษาระดับอนุปริญา รวมไปถึงนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กและศึกษาในโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งอยู่ในเมือง มีความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเกิดขึ้นต่ำที่สุดในกลุ่มเมื่อจำแนกตามคุณสมบัติของประชากร

2) ผลการศึกษาแนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนในภาพรวมระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 พบว่า การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนมีแนวโน้มของความไม่เสมอภาคลดลง รวมทั้ง ผลการศึกษาแนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนจำแนกตามคุณสมบัติของประชากร พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร รับจ้าง และรับราชการ รวมไปถึงผู้ปกครองที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งอยู่ในเมืองมีแนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนที่มีลักษณะลดลง

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ. 2540 มีการปรับปรุงการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคม ฯลฯ เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดการศึกษาในประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อบุคคลและประเทศชาติ เพียงแต่การพัฒนาการศึกษายังมีบางประเด็นที่ยังไม่ได้ดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ตามที่ได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะประเด็นด้านคุณภาพการศึกษา โดยเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2547) ได้นำเสนอมุมมองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญว่า ไม่ควรมุ่งจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นเฉพาะประเด็นด้านปริมาณเท่านั้น แต่ควรมุ่งด้านคุณภาพควบคู่ร่วมกัน จึงจะสามารถพัฒนาบุคคลและประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างยั่งยืน

แต่ในปัจจุบัน รัฐบาลมีความพยายามเพียงเพื่อเร่งขยายโอกาสทางการศึกษาในทุกกลุ่มประชากร โดยเฉพาะประชากรในวัยเรียน เพื่อเพิ่มปริมาณผู้เรียนในระบบการศึกษาให้มากขึ้น โดยสะท้อนจากนโยบายและมาตรการของรัฐบาลในหลายประการ ซึ่งหากพิจารณาคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษา ซึ่งรายงานไว้ในกาติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา ในด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ปีงบประมาณ 2546 พบว่า ผลการทดสอบของนักเรียนส่วนใหญ่ ทั้งในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่จะไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

การจัดการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า เป็นภูมิภาคที่มีประชากรอาศัยอยู่มากและส่วนใหญ่มีความยากจน สภาพการจัดการศึกษาในภูมิภาคนี้ จึงไม่สามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึง ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยของนักการศึกษาหลายท่านพบว่า โรงเรียนที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ยังมีการกระจุกตัวกันอยู่เฉพาะในเขตเมืองเท่านั้น ตลอดจนประชากรส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาเท่าที่ควร ดังที่เสนอในงานวิจัยของ Alexander and Simmons (1975 อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช, 2531) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาในประเทศไทย โดยกลุ่มตัวอย่างมาจากโรงเรียนในเขตภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคุณภาพในการจัดการศึกษาด้อยกว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนเขตภาคกลาง รวมทั้ง Holmes (1972) พบว่าเกษตรกรส่งเสียให้บุตรเรียนต่อจนถึงชั้นมัธยมศึกษา เพราะต้องการให้ได้งานที่ดีกว่าการทำไร่ แต่เกษตรกรเองไม่เห็นประโยชน์ของการเรียนเท่าไรนัก

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงน่าสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาถึงความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งนี้ ข้อค้นพบที่ได้รับสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่แสดงถึงสภาพความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษา

ที่มีคุณภาพของนักเรียน รวมทั้งแนวโน้มที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 เพื่อให้ผู้บริหารการศึกษาในระดับต่าง ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่นำไปสู่ความเสมอภาคทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น และช่วยสะท้อนสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ตลอดจนทิศทางการของปัญหาเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคที่จะเกิดขึ้นตามมาในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษามัคบังคับ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546
2. เพื่อเปรียบเทียบความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษามัคบังคับ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 ที่มีอาชีพและระดับการศึกษาของผู้ปกครองแตกต่างกัน รวมทั้งมีขนาดของโรงเรียนและสถานที่ตั้งของโรงเรียนที่แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาแนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดการศึกษามัคบังคับ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 ที่มีอาชีพและระดับการศึกษาของผู้ปกครองแตกต่างกัน รวมทั้งมีขนาดของโรงเรียนและสถานที่ตั้งของโรงเรียนแตกต่างกัน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคทางการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคทางการศึกษา (inequality of education) มีลักษณะหลากหลาย และมีการเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลารวมทั้งสถานที่ แนวคิดนี้ในยุโรปและอเมริกา เริ่มจากการให้ความสำคัญถึงความไม่เสมอภาคในโอกาสที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนและรับการศึกษา ซึ่งในช่วงเวลาต่อมาได้ขยายรวมถึงเนื้อหาที่สอนและกระบวนการให้การศึกษาเข้าไปด้วย โอกาสในที่นี่จึงหมายความถึง การทำให้จุดเริ่มต้นเท่ากัน ไม่ใช่เท่ากันที่ผลการศึกษา หรือความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่เท่ากัน และการทำให้โอกาสทางการศึกษาเสมอภาคได้ต้องบริหารจัดการแบ่งแยกเรื่องเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ เพศ ศาสนา หรือชนชั้นให้หมดไป ถ้าลักษณะที่ติดตัวมาแต่ชาติกำเนิดหรือพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจมีผลต่อการเข้าถึงและผลการเรียน ถือว่าการแข่งขันไม่มีความยุติธรรม เพราะโอกาสไม่ได้ถูกกระจายให้เท่ากัน โอกาสถูกจัดให้เป็นรูปแบบเดียวกันแต่ผู้เข้าแข่งขันไม่เป็นรูปแบบเดียวกัน ฉะนั้น ต้องเน้นการจัดการหาโอกาสให้กับผู้ด้อยโอกาสให้สามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ (Gomme and Micucci, 1999 อ้างถึงใน จริญญา มาดิลกโกวิท, 2544) ดังนั้นจึง

สามารถสรุปแนวคิดเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคทางการศึกษาได้ว่า ลักษณะที่นักเรียนได้รับการศึกษาที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจาก กลุ่มชนชั้นทางสังคมของตัวนักเรียน การบริหารจัดการ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน อันนำไปสู่ความแตกต่างในทางความสามารถและทักษะที่จำเป็นในที่สุด

ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการศึกษามีเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์ความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพในระดับนักเรียน ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ที่ได้รับจึงไม่สามารถบอกได้ว่านักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาจากโรงเรียนเดียวกันจึงอาจทำให้ผลการศึกษาแทนที่จะสะท้อนถึงความไม่เสมอภาคทั่วไป แต่อาจเป็นความไม่เสมอภาคภายในโรงเรียนได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2546 ซึ่งศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาภาคบังคับ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ทั้งหมด 19 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย หนองบัวลำภู อำนาจเจริญ อุตรดิตถ์และอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 960 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน คือ ขั้นแรกใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยมีขนาดกับสถานที่ตั้งของโรงเรียนเป็นชั้นและมีโรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ขั้นต่อมาใช้การสุ่มอย่างง่ายซึ่งมีนักเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม โดยคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนในแต่ละโรงเรียนตามสัดส่วนที่คำนวณได้ จำนวนโรงเรียนละ 10 คน โดยมีโรงเรียนขนาดใหญ่ 30 โรงเรียน ขนาดกลาง 54 โรงเรียน และขนาดเล็ก 12 โรงเรียน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานที่ตั้งและขนาดของโรงเรียน ปีการศึกษา 2546 เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่ตั้งของ โรงเรียน	ขนาดของโรงเรียน					
	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ในเมือง	8,151	60	81,169	210	125,637	150
นอกเมือง	18,307	60	198,873	330	142,111	150
รวม	26,458	120	280,042	540	267,748	300

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบบันทึกข้อมูลที่มีลักษณะของข้อคำถามเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนในส่วนของอาชีพและระดับการศึกษาของผู้ปกครอง รวมทั้งคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักเรียน และเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบบันทึกซึ่งข้อมูลมีลักษณะเป็นข้อเท็จจริง ดังนั้นในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จึงใช้การสุ่มตรวจด้วยการโทรศัพท์กลับไปที่โรงเรียนนั้นอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบว่า ข้อมูลที่โรงเรียนบันทึกส่งกลับมามีความถูกต้องเพียงใด ซึ่งผลการตรวจสอบพบว่าข้อมูลที่ส่งกลับมามีความถูกต้องตรงตามที่ได้บันทึกมาในแบบบันทึกข้อมูลที่ส่งถึงผู้วิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สืบค้นข้อมูลขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน จากอินเทอร์เน็ตในเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (www.obec.go.th)
2. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 โดยส่งแบบบันทึกข้อมูลพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาควิชา ไปยังผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 120 โรงเรียน เพื่อให้ได้จำนวนแบบสำรวจตอบกลับมาในจำนวนที่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความร่วมมือพร้อมแบบบันทึกข้อมูลส่งทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียนพร้อมทั้งแนบซองเปล่าติดแสตมป์จำนวนซองถึงตัวผู้วิจัยเพื่อให้โรงเรียนต่าง ๆ ส่งแบบบันทึกคืนทางไปรษณีย์
3. หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ทางโรงเรียนกรอกในแบบบันทึกข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง จากการรวบรวมข้อมูล พบว่า แบบบันทึกที่ได้รับกลับคืนมา มีข้อมูล

ครบถ้วน และผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้ว สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ มีจำนวน 960 คน คิดเป็น 80.00%

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน ความเบ้ และความโด่ง สำหรับการวิเคราะห์เพื่อตอบปัญหาวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพด้วยดัชนี Shorrock order 2 ซึ่งดัชนีนี้สามารถวิเคราะห์ค่าที่สะท้อนถึงความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นในภาพรวมและความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นในกลุ่มย่อยต่าง ๆ ได้โดยมีความสัมพันธ์คือ ความไม่เสมอภาคในภาพรวม จะเท่ากับผลรวมของความไม่เสมอภาคภายในกลุ่มกับความไม่เสมอภาคระหว่างกลุ่ม ดังสมการ

$$I_2 = \sum_g V_g \lambda_g^2 I_{2g} + \left(\frac{1}{2}\right) \sum_g V_g [\lambda_g - 1]^2$$

ความไม่เสมอภาคในภาพรวม = ความไม่เสมอภาคภายในกลุ่ม + ความไม่เสมอภาคระหว่างกลุ่ม

โดยที่	V_g	คือ	สัดส่วนของประชากรในกลุ่ม g ต่อประชากรโดยรวม (N_g/N)
	λ_g	คือ	รายได้เฉลี่ยของกลุ่ม g ต่อรายได้เฉลี่ยของประชากรโดยรวม
	I_{2g}	คือ	ความไม่เสมอภาคภายในกลุ่ม g
	N_g	คือ	จำนวนประชากรในกลุ่ม g
	M_g	คือ	รายได้เฉลี่ยของประชากรในกลุ่ม g

หมายเหตุ $0 \leq I_2 \leq (N - 1)/2N$ โดยระดับค่าของดัชนี Shorrock order 2 (I_2) มีความหมายว่า

1. ถ้า $I_2 = 0$ หมายถึง มีความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างสมบูรณ์
2. ถ้า $I_2 = (N - 1)/2N$ หมายถึง มีความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างสมบูรณ์

การวิเคราะห์จึงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพในภาพรวม และการวิเคราะห์ความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจำแนกตามคุณสมบัติของประชากร ส่วนการวิเคราะห์แนวโน้มความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นใช้การวิเคราะห์การถดถอย (regression analysis) ด้วยโปรแกรม SPSS for Windows V.12

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ

1.1 ผลการศึกษาค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนพบว่า ค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนในภาพรวม มีค่าสูงสุดในปีการศึกษา 2542 และค่อยๆ ลดลงจนถึงปีการศึกษา 2546 ซึ่งหากพิจารณาถึงแนวโน้มของความไม่เสมอภาคในการได้รับศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 พบว่า ความไม่เสมอภาคในการได้รับศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนในภาพรวม ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546

ปีการศึกษา	2542	2543	2544	2545	2546
I_2	0.03807	0.03357	0.033197	0.03140	0.02825

1.2 ผลการศึกษาค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 พบว่า เกือบทุกปีการศึกษานักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกรมีความไม่เสมอภาคสูงที่สุดในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ รองลงมาคือ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ รับจ้าง และประกอบธุรกิจ ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมีความไม่เสมอภาคน้อยที่สุดในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งหากพิจารณาถึงแหล่งที่มาของความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกร รับจ้าง และประกอบธุรกิจ มีความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอันเกิดมาจากความไม่เสมอภาคภายในกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ มีความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอันเกิดมาจากความไม่เสมอภาคภายในกลุ่ม และความไม่เสมอภาคระหว่างกลุ่มเท่าๆกัน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546

ปีการศึกษา		เกษตรกร (%)	รับจ้าง (%)	ธุรกิจ (%)	รับราชการ (%)	รัฐวิสาหกิจ (%)
2542	ความไม่เสมอภาค ภายในกลุ่ม	0.02188 (95.38%)	0.00532 (98.70%)	0.00342 (97.16%)	0.00301 (51.45%)	0.00003 (7.89%)
	ความไม่เสมอภาค ระหว่างกลุ่ม	0.00106 (4.62%)	0.00007 (1.30%)	0.00101 (2.84%)	0.00284 (48.55%)	0.00035 (92.11%)
	ความไม่เสมอภาค ภาพรวม	0.02294 (100%)	0.00539 (100%)	0.00351 (100%)	0.00585 (100%)	0.00038 (100%)
2543	ความไม่เสมอภาค ภายในกลุ่ม	0.01882 (93.91%)	0.00452 (96.58%)	0.00165 (70.21%)	0.00292 (55.56%)	0.00002 (1.54%)
	ความไม่เสมอภาค ระหว่างกลุ่ม	0.00122 (6.09%)	0.00016 (3.42%)	0.00070 (29.79%)	0.00232 (44.44%)	0.00128 (98.46%)
	ความไม่เสมอภาค ภาพรวม	0.02004 (100%)	0.00468 (100%)	0.00235 (100%)	0.00522 (100%)	0.00129 (100%)
2544	ความไม่เสมอภาค ภายในกลุ่ม	0.01999 (96.29%)	0.00366 (98.65%)	0.00219 (79.06%)	0.00363 (66.36%)	0.00032 (64.00%)
	ความไม่เสมอภาค ระหว่างกลุ่ม	0.00077 (3.71%)	0.00005 (1.35%)	0.00058 (29.94%)	0.00184 (33.64%)	0.00018 (36.00%)
	ความไม่เสมอภาค ภาพรวม	0.02076 (100%)	0.00371 (100%)	0.00277 (100%)	0.00547 (100%)	0.00050 (100%)
2545	ความไม่เสมอภาค ภายในกลุ่ม	0.01825 (90.80%)	0.00035 (94.67%)	0.00426 (86.94%)	0.00269 (53.27%)	0.00156 (96.89%)
	ความไม่เสมอภาค ระหว่างกลุ่ม	0.00185 (9.20%)	0.00020 (5.33%)	0.00064 (13.06%)	0.00236 (46.73%)	0.00005 (3.11%)
	ความไม่เสมอภาค ภาพรวม	0.02009 (100%)	0.00376 (100%)	0.00490 (100%)	0.00504 (100%)	0.00161 (100%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ปีการศึกษา		เกษตรกร (%)	รับจ้าง (%)	ธุรกิจ (%)	รับราชการ (%)	รัฐวิสาหกิจ (%)
2546	ความไม่เสมอภาค ภายในกลุ่ม	0.01600 (95.24%)	0.00329 (94.00%)	0.00152 (63.87%)	0.00246 (56.29%)	0.00083 (69.17%)
	ความไม่เสมอภาค ระหว่างกลุ่ม	0.00080 (4.76%)	0.00021 (6.00%)	0.00086 (36.13%)	0.00191 (43.71%)	0.00037 (30.83%)
	ความไม่เสมอภาค ภาพรวม	0.01680 (100%)	0.00350 (100%)	0.00238 (100%)	0.00436 (100%)	0.00120 (100%)

1.3 ผลการศึกษาค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียน จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 พบว่า เกือบทุกปี การศึกษานักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความไม่เสมอภาคสูงที่สุดในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ รองลงมาคือ นักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับปริญญาตรี มัธยมศึกษา ในขณะที่เดียวกันนักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับอนุปริญญา มีความไม่เสมอภาคน้อยที่สุดในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งหากพิจารณาถึงแหล่งที่มาของความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา มีความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอันเกิดมาจากความไม่เสมอภาคภายในกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่นักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอันเกิดมาจากความไม่เสมอภาคภายในกลุ่มและความไม่เสมอภาคระหว่างกลุ่มอย่างละเท่า ๆ กัน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546

ปีการศึกษา		ประถมศึกษา (%)	มัธยมศึกษา (%)	อนุปริญญา (%)	ป.ตรี (%)	สูงกว่าป.ตรี (%)
2542	ความไม่เสมอภาค ภายในกลุ่ม	0.02217 (95.77%)	0.00740 (99.46%)	0.00062 (72.09%)	0.00242 (44.81%)	0.00075 (60.48%)
	ความไม่เสมอภาค ระหว่างกลุ่ม	0.00098 (4.23%)	0.00004 (0.54%)	0.00024 (27.91%)	0.00298 (55.19%)	0.00049 (39.53%)
	ความไม่เสมอภาค ในภาพรวม	0.02315 (100%)	0.00743 (100%)	0.00086 (100%)	0.00540 (100%)	0.00123 (100%)
2543	ความไม่เสมอภาค ภายในกลุ่ม	0.02102 (93.46%)	0.00097 (77.60%)	0.00061 (59.22%)	0.00340 (47.82%)	0.00070 (40.94%)
	ความไม่เสมอภาค ระหว่างกลุ่ม	0.00147 (6.54%)	0.00028 (22.40%)	0.00042 (40.78%)	0.00371 (52.18%)	0.00101 (59.06%)
	ความไม่เสมอภาค ในภาพรวม	0.02249 (100%)	0.00125 (100%)	0.00102 (100%)	0.00711 (100%)	0.00170 (100%)
2544	ความไม่เสมอภาค ภายในกลุ่ม	0.02111 (98.60%)	0.00472 (92.73%)	0.00021 (95.45%)	0.00319 (53.52%)	0.00020 (37.74%)
	ความไม่เสมอภาค ระหว่างกลุ่ม	0.00030 (1.40%)	0.00037 (7.27%)	0.00001 (4.55%)	0.00277 (46.48%)	0.00033 (62.26%)
	ความไม่เสมอภาค ในภาพรวม	0.02140 (100%)	0.00509 (100%)	0.00022 (100%)	0.00596 (100%)	0.00053 (100%)
2545	ความไม่เสมอภาค ภายในกลุ่ม	0.01990 (96.23%)	0.00638 (100.00%)	0.00101 (99.02%)	0.00331 (57.17%)	0.00132 (85.71%)
	ความไม่เสมอภาค ระหว่างกลุ่ม	0.00078 (3.77%)	0.00000 (0.00%)	0.00001 (0.98%)	0.00248 (42.83%)	0.00022 (14.29%)
	ความไม่เสมอภาค ในภาพรวม	0.02068 (100%)	0.00638 (100%)	0.00102 (100%)	0.00579 (100%)	0.00154 (100%)

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ปีการศึกษา	ประถมศึกษา (%)	มัธยมศึกษา (%)	อนุปริญญา (%)	ป.ตรี (%)	สูงกว่าป.ตรี (%)
ความไม่เสมอภาค ภายในกลุ่ม	0.01691 (96.19%)	0.00377 (97.16%)	0.00013 (41.94%)	0.00314 (59.47%)	0.00006 (4.88%)
2546 ความไม่เสมอภาค ระหว่างกลุ่ม	0.00067 (3.81%)	0.00011 (2.84%)	0.00018 (58.06%)	0.00214 (40.53%)	0.00177 (95.12%)
ความไม่เสมอภาค ในภาพรวม	0.01757 (100%)	0.00388 (100%)	0.00030 (100%)	0.00527 (100%)	0.00122 (100%)

1.4 ผลการศึกษาค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 พบว่า ตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 - 2546นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดกลางมีความไม่เสมอภาคสูงสุดในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ รองลงมาได้แก่นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่และนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กมีความไม่เสมอภาคน้อยที่สุดในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งหากพิจารณาถึงแหล่งที่มาของความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ พบว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอันเกิดมาจากความไม่เสมอภาคภายในกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอันเกิดมาจากความไม่เสมอภาคภายในกลุ่มและความไม่เสมอภาคระหว่างกลุ่มอย่างละเท่า ๆ กัน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546

ปีการศึกษา		ขนาดเล็ก (%)	ขนาดกลาง (%)	ขนาดใหญ่ (%)
2542	ความไม่เสมอภาค ภายในกลุ่ม	0.0055 (70.33%)	0.01873 (96.65%)	0.0067 (61.58%)
	ความไม่เสมอภาค ระหว่างกลุ่ม	0.00232 (29.67%)	0.00065 (3.35%)	0.00418 (32.42%)
	ความไม่เสมอภาค ในภาพรวม	0.00782 (100%)	0.01938 (100%)	0.01088 (100%)
2543	ความไม่เสมอภาค ภายในกลุ่ม	0.00431 (81.78%)	0.01813 (93.45%)	0.00585 (65.66%)
	ความไม่เสมอภาค ระหว่างกลุ่ม	0.00096 (18.22%)	0.00127 (6.55%)	0.00306 (34.34%)
	ความไม่เสมอภาค ในภาพรวม	0.00527 (100%)	0.0194 (100%)	0.0089 (100%)
2544	ความไม่เสมอภาค ภายในกลุ่ม	0.00398 (80.75%)	0.01712 (96.61%)	0.00663 (62.90%)
	ความไม่เสมอภาค ระหว่างกลุ่ม	0.00096 (19.43%)	0.0006 (3.39%)	0.00391 (37.10%)
	ความไม่เสมอภาค ในภาพรวม	0.00494 (100%)	0.01771 (100%)	0.01055 (100%)
2545	ความไม่เสมอภาค ภายในกลุ่ม	0.00572 (78.36%)	0.01859 (95.73%)	0.0061 (70.28%)
	ความไม่เสมอภาค ระหว่างกลุ่ม	0.00158 (21.64%)	0.00083 (4.27%)	0.00258 (29.72%)
	ความไม่เสมอภาค ในภาพรวม	0.0073 (100%)	0.01942 (100%)	0.00868 (100%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ปีการศึกษา		ขนาดเล็ก (%)	ขนาดกลาง (%)	ขนาดใหญ่ (%)
2546	ความไม่เสมอภาค ระหว่างกลุ่ม	0.00365 (89.68%)	0.01519 (95.35%)	0.00572 (69.25%)
	ความไม่เสมอภาค ภายในกลุ่ม	0.00042 (10.32%)	0.00074 (4.65%)	0.00254 (30.75%)
	ความไม่เสมอภาค ในภาพรวม	0.00407 (100%)	0.01593 (100%)	0.00826 (100%)

1.5 ผลการศึกษาค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียน จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 พบว่า นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมืองเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเมืองแล้ว มีความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพระหว่างกลุ่มสูงกว่า จนกระทั่งปีการศึกษา 2546 จึงลดมาเหลือเท่ากัน รวมทั้งจากผลการวิเคราะห์ข้างต้น พบว่า ความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพที่เกิดขึ้นในนักเรียนที่ศึกษาทั้งในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมืองและนอกเมืองมาจากความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพภายในกลุ่มของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนจำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546

สถานที่ตั้ง		ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544	ปี 2545	ปี 2546
ในเมือง	ความไม่เสมอภาค ภายในกลุ่ม	0.01932 (98.82%)	0.01474 (98.60%)	0.014 (99.01%)	0.01273 (93.74%)	0.0129 (99.92%)
	ความไม่เสมอภาค ระหว่างกลุ่ม	0.00023 (1.18%)	0.00021 (1.40%)	0.00014 (0.99%)	0.00085 (6.26%)	0.00001 (0.08%)
	ความไม่เสมอภาค ในภาพรวม	0.01954 (100%)	0.01496 (100%)	0.01413 (100%)	0.01359 (100%)	0.01291 (100%)
นอกเมือง	ความไม่เสมอภาค ภายในกลุ่ม	0.01835 (99.03%)	0.01845 (99.09%)	0.01896 (99.42%)	0.02115 (96.97%)	0.01533 (99.93%)
	ความไม่เสมอภาค ระหว่างกลุ่ม	0.00018 (0.97%)	0.00017 (0.91%)	0.00011 (0.58%)	0.00066 (3.03%)	0.00001 (0.07%)
	ความไม่เสมอภาค ในภาพรวม	0.01853 (100%)	0.01862 (100%)	0.01906 (100%)	0.02181 (100%)	0.01534 (100%)

2. ผลการวิเคราะห์แนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ

2.1 เมื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนในภาพรวม ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 พบว่า ความไม่เสมอภาคในการได้รับศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนมีแนวโน้มของค่าความไม่เสมอภาคในภาพรวมลดลง

2.2 เมื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร รับจ้าง และรับราชการ มีแนวโน้มว่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนลดลง รวมทั้งแนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรลดลงสูงสุด รองลงมาได้แก่นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับราชการ และนักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง มีแนวโน้มว่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนในภาพรวมลดลงน้อยที่สุด

2.3 เมื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียน จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีแนวโน้มว่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนลดลง ส่วนนักเรียนที่ผู้ปกครองมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา อนุปริญญา ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี ไม่พบว่าแนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นหรือลดลงแต่อย่างไร

2.4 เมื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 พบว่า ไม่มีลักษณะแนวโน้มของความไม่เสมอภาคในการได้รับศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพในภาพรวม ความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพภายในกลุ่ม และความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพระหว่างกลุ่ม ทั้งในกลุ่มของนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

2.5 เมื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียน จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 พบว่า นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมือง มีแนวโน้มว่า ความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนลดลง ส่วนนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเมือง ไม่พบว่าแนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นหรือลดลงแต่อย่างใด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น มีประเด็นที่น่าสนใจอยู่ 11 ประเด็น คือ

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากระดับผลการเรียนเฉลี่ยเพียงอย่างเดียว ซึ่งจากผลการวิจัยที่พบว่า ความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 เป็นต้นมา ซึ่งลักษณะความไม่เสมอภาคที่ลดลงนี้ อาจเป็นผลเนื่องมาจากอิทธิพลขององค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งอาจส่งผลให้ผลการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนสูงขึ้น นอกจากนี้ การพิจารณาความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพยังสามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบด้านอื่นๆ เช่น ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตหรือคุณภาพของผู้เรียนในมิติอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งหากมีการศึกษาความไม่เสมอภาคโดยใช้องค์ประกอบด้านต่างๆ ดังกล่าวอย่างครบถ้วนแล้ว อาจทำให้ผลการวิจัยที่ได้รับแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้

2. จากการเปรียบเทียบค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพในภาพรวมพบว่า ค่าความไม่เสมอภาคที่ได้จากการวัดด้วยดัชนี *Shorrocks order* 2 ในระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 ลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกันกับผลที่ได้จากการศึกษาแนวโน้มของความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพในภาพรวม ซึ่งยืนยันว่า ความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนลดลง ซึ่งความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพที่ลดลงของนักเรียนนี้ น่าจะเป็นผลมาจากนโยบายและโครงการที่เป็นผลมาจากการปฏิรูปการศึกษาในปีพ.ศ. 2542 เช่น นโยบายอุดหนุนรายหัวการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 12 ปี เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียนไปสู่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ การให้ทุนการศึกษาตามนโยบายเอื้ออาทรและกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา เพื่อไม่ให้ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นอุปสรรคต่อโอกาสเข้ารับการศึกษา ดังที่มีงานวิจัยที่สะท้อนถึงผลของโครงการที่มีต่อความไม่เสมอภาคทางการศึกษา เช่น จรูญศรี มาดิลกโกวิท (2544) ซึ่งทำการศึกษาไว้ในช่วงปี 2539 - 2543 ถึงผลของเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ว่าภายหลังมีกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาเพื่อการศึกษาแล้ว ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาในภาพรวมของนักศึกษาเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จากรายงานติดตามและประเมินผลด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาในภาพรวม ปีงบประมาณ 2546 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า เด็กไทยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้นในทุกระดับโดยเฉพาะการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและการอุดมศึกษา เป็นต้น

3. จากการเปรียบเทียบค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง แสดงให้เห็นว่า ตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 - 2546 นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกรรมยังคงมีความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงสุด ซึ่งความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นนี้มาจากความไม่เสมอภาคภายในกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งความไม่เสมอภาคภายในกลุ่มนี้สะท้อนให้เห็นว่า แม้นักเรียนจะมีผู้ปกครองที่มีอาชีพที่เหมือนกัน แต่การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนแต่ละคนยังคงได้รับไม่เท่ากันเหมือนเดิม เช่นเดียวกับนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง ซึ่งความไม่เสมอภาคภายในกลุ่มนี้ อาจเกิดมาจากผู้ปกครองที่มีอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างยังไม่เห็นความสำคัญของการให้การศึกษาแก่บุตรหลานของตนเองเท่าที่ควร ดังปรากฏในผลการศึกษาของ Holmes (1972) ที่ได้ทำการวิจัยในโรงเรียนระดับประถมศึกษาของประเทศไทย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่งเสียให้บุตรเรียนต่อจนถึงชั้นมัธยมศึกษา เพราะต้องการให้ได้อ่านที่ดีกว่าการทำงานทำไร่ แต่เกษตรกรเองไม่ได้เห็นประโยชน์ของการเรียนเท่าไรนัก

4. จากการเปรียบเทียบค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง เมื่อพิจารณากลุ่มของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ เมื่อเปรียบเทียบความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพระหว่างกลุ่มอาชีพ

ต่าง ๆ ด้วยกันแล้ว พบว่า ตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 - 2546 นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ มีความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพระหว่างกลุ่มสูงที่สุด ซึ่งแสดงถึงว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีแหล่งที่มาของความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นจากที่แตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ โดยอาจเป็นผลมาจากนโยบายและโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคทางการศึกษา ยังไม่เอื้ออำนวยโอกาสต่อนักเรียนกลุ่มนี้เท่าที่ควร

5. จากการเปรียบเทียบค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ในช่วงระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดกลางมีความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงสุด รองลงมาได้แก่นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ และนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กมีความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพน้อยที่สุด ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจาก ส่วนใหญ่แล้วในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโรงเรียนที่มีขนาดกลางเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้การกระจายการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนากระบวนการศึกษาเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะการบริหารของเขตพื้นที่การศึกษาที่มีต่อโรงเรียน โดยสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยของณัฐจริย์ กาญจนรจิต (2544) ซึ่งพบว่า แม้จะมีการกำหนดนโยบายและมีการปฏิบัติในเรื่องของความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างชัดเจนและต่อเนื่องแล้วก็ตาม แต่ก็ยังปรากฏความไม่เสมอภาคทางการศึกษาอยู่หลายประการ โดยเฉพาะการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาของสังกัดที่มีต่อโรงเรียน ซึ่งเป็นปัญหาความไม่เสมอภาคของโอกาสในการได้รับการศึกษาอันเกิดจากการบริหารจัดการของเขตพื้นที่การศึกษา ทำให้โรงเรียนขนาดกลางซึ่งมีจำนวนมากในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา เกิดการกระจายการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาอย่างไม่เท่าเทียมกัน

6. จากการเปรียบเทียบค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน ในช่วงระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเมืองมีความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงกว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมือง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมืองยังคงมีโรงเรียนที่มีคุณภาพรวมกันอยู่เฉพาะในเมือง ซึ่งสอดคล้องกับรายงานสรุปการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในวาระครบรอบ 4 ปี ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งจัดทำโดยสำนักประเมินการจัดการศึกษาเมื่อปี 2546 พบว่า โรงเรียนที่มีชื่อเสียงและมีความดีมีคุณภาพมักกระจุกตัวในเขตเมือง โดยเฉพาะโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Alexander and Simmons (1975 อ้างถึงใน สุรางค์ จันทวานิช, 2531) ซึ่งพบว่า โรงเรียนที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ยังมีการกระจุกตัวกันอยู่เฉพาะในเขตเมืองเท่านั้น โดยเมื่อพิจารณาถึงแหล่งที่มาของความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เกิดมาจากความไม่

เสมอภาคภายในกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ แสดงว่า แม้โรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งในเขตเดียวกันเอง นักเรียนในโรงเรียนแต่ละเขตยังได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละแห่งยังมีคุณภาพที่ต่างกันมาก และยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้คุณภาพ ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2547)

7. เมื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนในภาพรวม ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 พบว่า ความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนมีแนวโน้มของค่าความไม่เสมอภาคในภาพรวมลดลง ซึ่งผลจากการศึกษาด้วยการวิเคราะห์การถดถอย (regression analysis) ได้สมการพยากรณ์ที่มีสัมประสิทธิ์การทำนายสูงถึง 93.5 % ทั้งนี้สาเหตุที่ความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนลดลง น่าจะเป็นผลมาจากนโยบายและมาตรการต่างๆ ในการขยายโอกาสหรือปริมาณในการเข้ารับการศึกษาของประชากร กล่าวคือ รัฐบาลมีความพยายามดำเนินการในหลายประการเพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ตัวอย่างโครงการหลักๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นการที่กระทรวงศึกษาธิการได้นำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประกาศใช้มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2544 ไปใช้ปฏิบัติจริง รวมถึงการวิจัยและการพัฒนา โดยเฉพาะการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน และโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน เพื่อมุ่งกระจายสถานศึกษาที่มีคุณภาพเข้าสู่ทุกพื้นที่ ดังนั้น จึงทำให้มีแนวโน้มของความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนลดลง

8. เมื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนในภาพรวมจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร มีแนวโน้มของค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนในภาพรวมลดลง ซึ่งสาเหตุที่ทำให้แนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนกลุ่มนี้มีแนวโน้มว่าความไม่เสมอภาคลดลงสูงที่สุด สาเหตุหลักน่าจะเกิดมาจาก นโยบายการกระจายโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะโครงการเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา ซึ่งจากผลการวิจัยของจรูญศรี มาดิลกโกวิท (2544) พบว่า ภายหลังจากมีกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาเพื่อการศึกษาแล้ว ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาในภาพรวมของนักเรียนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากกลุ่มอาชีพผู้ปกครอง ดังนั้น เมื่อนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพเกษตรกรมีโอกาสทางการศึกษาความเท่าเทียมกับอาชีพอื่น รวมทั้งจากเดิมที่นักเรียนกลุ่มนี้มีค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพสูงกว่านักเรียนกลุ่มอื่นๆ จึงทำให้แนวโน้มความไม่เสมอภาค

ในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรลดลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับผลการวิจัยครั้งนี้ยังพบอีกว่า แนวโน้มค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนภายในกลุ่มของนักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร มีแนวโน้มของค่าความไม่เสมอภาคลดลงเช่นกัน จึงสะท้อนให้เห็นว่า นโยบายและมาตรการของรัฐบาลในหลายประการ เช่น นโยบายอุดหนุนรายหัวการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 12 ปี เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาในระบบโรงเรียนไปสู่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ การให้ทุนการศึกษาตามนโยบายเอื้ออาทรและกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา เพื่อไม่ให้ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นอุปสรรคต่อโอกาสเข้ารับการศึกษานอกระบบการดำเนินงานของโครงการดังกล่าวอย่างนี้ มีส่วนช่วยให้ความไม่เสมอภาคทางการศึกษาสำหรับนักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพลดลง เช่นเดียวกับนักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้างและรับราชการ ซึ่งสำหรับนักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับราชการ การดำเนินงานของโครงการดังกล่าวอย่างข้างต้นมีส่วนช่วยลดความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพในภาพรวมลง แต่การดำเนินการยังขาดความทั่วถึง จึงทำให้ไม่พบแนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพภายในกลุ่มของนักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับราชการเหมือนกัน ในขณะที่การดำเนินงานของโครงการดังกล่าว ยังไม่สามารถช่วยลดความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพประกอบธุรกิจ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ

9. เมื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนในภาพรวมจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองการศึกษาระดับประถมศึกษา มีแนวโน้มของค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนในภาพรวมลดลง ซึ่งน่าจะเกิดมาจากผู้ปกครองของนักเรียนเกือบทั้งหมดที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจะมีอาชีพเกษตรกรด้วย จึงทำให้ผลการศึกษาที่ออกมาคล้ายคลึงกัน โดยสังเกตได้จากรูปแบบสมการพยากรณ์ทั้งในภาพรวมและภายในกลุ่ม ซึ่งมีค่าความสัมพันธ์ของสมการที่แสดงถึงแนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับศึกษาที่มีคุณภาพที่ลดลงใกล้เคียงกันมาก

10. เมื่อพิจารณาแนวโน้มค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนในภาพรวมจำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน ระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 พบว่า นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมือง มีแนวโน้มของค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนในภาพรวมลดลง ส่วนนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเมืองไม่มีแนวโน้มของค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนในภาพรวม น่าจะเกิดจากการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาล จึงทำให้เกิดการ

ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งโรงเรียนที่ตั้งในเขตเมืองและนอกเมือง แต่ด้วยความพร้อมของโรงเรียนที่ตั้งในเขตเมือง เช่น ศักยภาพและความรู้ของครูผู้สอน สื่อและเทคโนโลยีประกอบการเรียนการสอน เป็นต้น จึงอาจทำให้โรงเรียนที่ตั้งในเขตเมืองสามารถปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ดีกว่าโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเมือง ซึ่งแม้จะเพิ่มทรัพยากรทางการศึกษาไปยังเขตการศึกษาต่าง ๆ ตามนโยบายการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาไปสู่ท้องถิ่นให้มากขึ้น รวมทั้งการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติในเรื่องของความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างชัดเจน และต่อเนื่องแล้วก็ตาม แต่ยังคงไม่มีความพร้อมในการปฏิบัติ

11. ผลการวัดความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนด้วยดัชนี Shorrocks order 2 เป็นที่น่าสังเกตว่ามีแนวโน้มคล้ายกับแนวโน้มของค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) กล่าวคือ ค่าของดัชนีวัดความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนเมื่อวัดด้วยดัชนี Shorrocks order 2 พบว่า ค่าดัชนีมีค่าสูงในปีการศึกษา 2542 และค่อย ๆ ลดลงจนเหลือต่ำสุดในปีการศึกษา 2546 เช่นเดียวกับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ ดัชนี Shorrocks order 2 มีฐานการคำนวณมาจากการวัดการกระจาย ซึ่งค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก็ถือเป็นดัชนีวัดการกระจายแบบหนึ่งด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการเปรียบเทียบความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเมื่อจำแนกนักเรียนตามอาชีพของผู้ปกครอง พบว่า นักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการมีค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพในระดับที่สูงอยู่ ประกอบกับผลการศึกษาแนวโน้ม ซึ่งพบว่า แนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพในภาพรวมลดลง แต่ไม่พบว่าแนวโน้มของความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มเพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งจากค่าความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนกลุ่มนี้อยู่ในระดับที่สูงรองจากนักเรียนที่ผู้ปกครองที่มีอาชีพเกษตรกรเพียงกลุ่มเดียว ดังนั้น ในการบริหารจัดการการศึกษา จึงควรที่จะมีมาตรการหรือโครงการที่ช่วยลดความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการได้อย่างทั่วถึง โดยไม่ควรมุ่งลดความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนเฉพาะกลุ่มเกษตรกร หรือคนยากจนเท่านั้น

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาแนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนระหว่างปีการศึกษา 2542 - 2546 เมื่อจำแนกกลุ่มนักเรียนออกตามคุณสมบัติต่างๆ ของนักเรียนส่วนใหญ่จะไม่พบแนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพภายในกลุ่มและความไม่เสมอภาคระหว่างกลุ่ม นั้นแสดงถึง เมื่อพิจารณาการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนในกลุ่มเดียวกันหรือการพิจารณากับนักเรียนกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกัน จะไม่พบแนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ดังนั้น การได้รับแนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนยังมีปัญหาในส่วนของกระจายการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนแต่ละคนว่ายังคงมีความแตกต่างกันในประเด็นเรื่องความทั่วถึงอยู่ จึงทำให้ไม่พบว่าแนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพภายในกลุ่มลดลง รวมทั้งปัญหาการดำเนินการที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติเพื่อลดความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนแต่ละกลุ่มยังเห็นผลที่ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากผลการวิจัย ซึ่งพบว่าแนวโน้มความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพระหว่างกลุ่มไม่มีแนวโน้มที่ลดลง ดังนั้น ในการจัดการศึกษาจึงควรคำนึงถึงรูปแบบที่ช่วยให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความแตกต่างกันของนักเรียนแต่ละคน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษาระดับการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยของนักเรียนเพียงอย่างเดียว ซึ่งจุดมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อต้องการทราบถึงแนวโน้มของความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้น แต่เพราะข้อมูลที่เป็นคุณลักษณะที่สะท้อนให้เห็นถึงการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียน ที่แต่ละโรงเรียนเก็บรวบรวมไว้มีความสมบูรณ์แตกต่างกัน ประกอบกับการวิเคราะห์ความไม่เสมอภาคด้วยดัชนี Shorrocks order 2 จะสามารถทำการวิเคราะห์ได้ก็ต่อเมื่อ ข้อมูลต้องมีความสมบูรณ์ในทุกส่วนที่ทำการศึกษา จึงทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จำเป็นต้องศึกษาระดับการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยของนักเรียนเพียงอย่างเดียว ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรศึกษาถึงคุณลักษณะที่สะท้อนถึงการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียนเพิ่มเติม ซึ่งจะช่วยให้ผลการวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งควรศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียน ตลอดจนการศึกษานาอติพิผลของสาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียน เพื่อให้การอธิบายผลการวิจัยมีความชัดเจนมากขึ้นในประเด็นเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การจัดการศึกษาตามรัฐธรรมนูญต้องมุ่งปริมาณควบคู่คุณภาพ. *การศึกษาวันนี้* 179 (3 - 10 มิถุนายน 2547): 36.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การจัดการศึกษาควรมุ่งทั้งความเสมอภาคและความเป็นธรรม. *การศึกษาวันนี้* 180 (10 - 17 มิถุนายน 2547): 64.
- จรรยาตรี มาติลกโกวิท. (2544). *การวิเคราะห์ผลของเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐจรรย์ กาญจนรจิต. (2544). *ความไม่เสมอภาคของการดำเนินงานและผลการดำเนินงานของโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2531). *คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในชนบท : กรณีศึกษาโรงเรียนในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ภาษาอังกฤษ

- Holmes, H. (1973). *School beyond the village: A study of education and society in northeastern Thailand*. Unpublished Ph.D. dissertation, University of Massachusetts.
- Shorrocks, A. K. (1980). The class of additively decomposable inequality measures. *Econometrica*. 48(3): 613 - 615.

